

The Millennium Development Goals

Lingala

Mikano mpo na ntombwa ya mibu nkoto (OMD)	
Mikano na makanisi (miwuti na lisakola lya mibu nkoto)	Bimeko ya ntombwa
Mokano ya liboso : Kokutola engambe ya bobola mpe nzala	
Likanisi ya liboso : Kokutola banda mobu 1990 ti mobu 2015 ndambo ya motuya mwa bato baye bazwaka ata dolare moko te na mokolo	1. Motango mwa bato baye bakoziwaka mosolo koleka dolare yoko te na mokolo engebene na bozwi bwa bango (PPA) 2. Elemba ya bokeseni ya bobola 3. Likabo ya moto ya mitano oyo aleki bato banso na boyoko na mokili
Likanisi ya mibale: Banda mobu 1990 ti mobu 2015, kokutola ndambo ya bato baye ba komona mpasi na nzala	4. Motango o kati ya bana kama baye bakokisi mbula mitano te, oyo bazali na bakilo moke 5. Motango mwa bato baye baliaka malamumu te
Mokano ya mibale: Kopesa mateya ma mabandela na bana banso	
Likanisi ya misato : Banda lelo ti mobu 2015, kopesa na bana banso, mwasi to mobali o molongo mobimba, makoki ya kosilisa mateya ma mabandela	6. Motango o kati ya bana kama, baye bazali o biteyelo bya mabandela 7. Motuya mwa bana kelasi, baye babandi na kelasi ya liboso mateya ma mabandela, mpe basukisi na kelasi ya mitano 8. Motuya o kati ya bana kama ya bambula 15 ti 24 bayebi kotanga pe kokoma
Mokano ya misato : Kosala te mwasi pe mobali bakokana, pe bosilisi bowumbu bwa mwasi	
Likanisi ya minei : Bokeseni bozala te o kati ya mwasi na mobali o mateya ma mabandela pe o mateya ma mibale, banda lelo ti mobu 2005, soki ekoki kosalama, pe o mateya manso yambo tokoma na mobu 2015	9. Motango mozali kolakisa o kati ya bana basi mpe bana mibali, banani baleki mingi o biteyelo bya mabandela, ya mibale pe ya minene 10. Motango o kati ya basi kama ya mibu 15 ti 24, baye bayebi mokanda, soki mokokani na moye ya mibali ya mbula moko 11. Motango o kati ya basi kama baye basalaka misala mya bilanga te mpe bazwaka lifuta 12. Motango mwa basi baye bazali badepute mpe basenatele ba ekolo
Mokano ya minei : Kokutola motuya mwa bana baye bakufaka nainu bakokisi mibu mitano te	
Likanisi ya mitano : Kokutola o motango mwa bana basato, babale bazwa liwa te banda mobu 1990 kino mobu 2005, baye bakokisi nani mibu mitano te	13. Motango o kati ya bana kama, baye bakokisi nainu mibu mitano te, bakufaka 14. Motango o kati ya bana kama ya bana mike bakufaka 15. Motango ya bana ya mbula moko baye bazwi mangwele ya kotokoto
Mokano ya mitano : Kobongisa bokolongono bwa nzoto bwa bamama baboti	
Likanisi ya motoba : Kokutola motango o kati ya basi baneyi, basato bazwa lobiko o sima ya kobota banda mobu 1990 ti mobu 2015	16. Motango o kati ya basi kama, baye bakufaka o sima ya kobota 17. Motango mwa basi baye babotaka o liboso lya basali ba lopitalo baye bayebi mosala
Mokano ya motoba : Kobunda esongo na bokono bwa sida, paludisme mpe makono masusu	
Likanisi ya sambo : Banda lelo kino mobu 2015, kosukisa bokono bwa sida mpe kobanda kosala 'te bopalangani bozala lokola bwa lelo te	18. Motango o kati ya basi kama ya mbula 15 ti 24, baye bazali na zemi mpe bokono bwa sida 19. Motango o kati ya bato nkama batiaka kapoti, komekola na mitindo misusu ya bosali te basi bazwa zemi te 19a. Bosangisi nzoto na kapoti ya mbala ya suka mwasi na mobali oyo azali na bokono bwa sida 19b. Motango mwa bato ba mibu 15 ti mibu 24, baye bayebi malamumu bokono bwa sida 19c. Motango o kati ya bato kama baye basalelaka mitindo ya bobangi bozwi zemi 20. Motango o kati ya kama ya bana etike mpe baye bazali na baboti, bango nyoso mibu 10 ti 14, mpe bakotaka kelasi, banani baleki mingi
Likanisi ya mwambe: Banda lelo kino mobu 2015, koyeba malamumu ndenge ya kosukisa bokono bwa palu na makono masusu mpe kobanda kosala te bopalangani bozala lokola bwa lelo te	21. Motango o kati ya kama ya bato babelala palu pe motango o kati ya kama ya baye bakufa na yango 22. Motango mwa bato bavandaka na bisika etondi bokono bwa palu epai wapi basalalaka mitindo ya malamumu pe bakisi malamumu ya kosukisa palu 23. Motango o kati ya kama ya bato babelala kosu-kosu ya makila mpe motango o kati ya kama ya bato bakufa na yango 24. Motango mwa bato bazali na kosu-kosu ya makila, moye moyebani mpe bazwaka lisalisi ya DOTS (manaka ma bobundi esongo na kosu-kosu ya makila maye mayebani na mokili mobimba)
Mokano ya sambo: Kobatela biye bizingi biso na lobiko	
Likanisi ya 9: Koyingisa mibeko mya ntombwa ya lobiko na bapolitiki ya bamboka mpe kobongola bizaleli bya bato ba lelo bazali kobebisa bokulaka bwa biye bizingi biso	25. Motango mwa bitando bazamba 26. Etando ebatelami po na kobomba binso bizwami na mokili 27. Lomeko lwa pitilo loye bakoki kosala na yango na dolare yoko ya litomba lya bakompanyi banso ba mboka (PPA) 28. Lomeko lwa mipepe ya mabe oyo ebwakami na moto nyoso mpe milinga ya mabe ya mituka, ya masini mpe bampepo mizali kobebisa etando ezipeli ya mabele 29. Motango mwa bato baye basalaka na makala, na koni mpe biloko bisusu ya makasi biye bizikaka

Lingala

UNIC PARAZZAVILLE

Likanisi ya zomi: Uta lelo kino mobu 2015, kokutola ndambo y a motuya mwa bato bazwaka tango nyoso te mai ya bopeto mpo na komela mpe bazangi masungi ya kopetola bisika	30. Motango mwa bato bazwaka tango nyoso mai eutaka na esika ya malamau (ezala na bamboka mike mike to na bingumba) 31. Motango mwa bato bazwaka na bolamu lotomo lwa bopetoli mboka (ezala na bamboka mike mike to na bingumba)
Likanisi ya zomi na moko: Uta lelo kino mobu 2020, kokoka kobongisa bomoi bwa bato ata bifuku nkama oyo bavandaka na bandako ya mabe	32. Motango mwa mabota maye mazwaka bandako ya kovanda na bosembo
Mokano ya mwambe: Kotelimisa o molongo lingomba lya bosalisani mpo na ntombwa	
Likanisi ya zomi na mibale: Kokoba botiami bwa mbongisami ya mombongo mpe mosolo, boye basalami na mibeko mya bototele. Wana elakisi mokano mpo na boyangeli bolamu, ntombwa mpe bobundi esongo na bobola o ntei ya bikolo mpe o molongo mobimba Likanisi ya zomi na misato: Kosilisa makambi o bikolo bia nkita eke. Mpo na kolongisa likanisi o bikolo byango, esengeli bamboka ba ntombwa eke bafuta lisusu mpako ya botekisi bokulaka bwa bango na bamboka ya bapaya te, nyongo ya bamboka baye baleki bobola esengeli ebakolama, lokola mpe lisungi lya pamba lya leta esengeli lipesama na bamboka oyo elingi kobunda esongo na bobola Likanisi ya zomi na minei: Kopesa eyano na masengi ma bikolo bizangi makoki mpe ebale enene ya mbu na bolandaka manaka ma mosala mpo na ntombwa ya lobiko y bikolo bitogama o bisanga mpe makanisi ya suka ya likita monene ya mbalakata ya mbala tuku mibale na mibale Likanisi ya zomi na mitano Kobongisa na bosembo likambo litali nyongo ya bikolo binso bya ntombwa eke, nakopesa byango tango eyike ya kofuta nyongo	Bimeko bisusu biye bilandami bikomekisama moko na moko mpo na maye matali bikolo bya Afrika bizangi makoki (PMA), bikolo biye bizangi ebale enene ya mbu mpe bikolo bike-bike bitongama na bisanga <u>Lisungi lya leta mpo na ntombwa (APD)</u> 33. Lisungi lya leta llongobani mpo na ntombwa (APD), lipesami na bikolo bya matomba make (PMA) epusi na motango o kati ya kama ya bokulaka nyonso ya bikolo ya CAD/OCDE biye bipesaka lisalisi 34. Lisungi like mpo na kotonga ekolo lipesami na bikolo bizwami o lingomba CAD/OCDE, mpo na misala lokola boteyi bwa bana bake bake, bosalisi bango mpo na bokolongono bwa nzoto, boleisi mpe bopesi bango mai ma bopeto 35. Lisungi like lya pamba lipesami na bikolo bizali o kati ya lingomba CAD/OCDE 36. Lisungi like mpo na ntombwa lipesami na bikolo bizangi makoki, biye bizangi ebale enene ya mbu lokola eteni ya kama ya bokulaka bwa bango (RNB) 37. Lisungi like mpo na ntombwa bapesi na bikolo bya bisanga <u>Bozwi makoki ya kosala mombongo</u> 38. Eteni ya ntalo nyoso ya biloko bitekami mpako te na bikolo bizangi makoki, epayi ya bikolo bya bokulaka 39. Motango o kati ya kama ya mpako efutamaka na bikolo bya bokulaka na sima ya kosomba bilei oyo biutu na bikolo bizangi makoki 40. Motango ya nkama ya mbongo ya kosunga bato mpo na mosala mwa bilanga, epesami na bikolo bya OCDE 41. Lisungi lya leta lipesami mpo na kolendisa misala mya mombongo <u>Lobiko lwa nyongo</u> 42. Motango nyoso ya bikolo biye bakoki kobenga bikolo bileki bobola (PPTE), mpe motango ya bikolo nyoso biye bisilisi kofuta nyongo na bango 43. Mokano ya bokutoli nyongo engebene na mokano moye mozwama mpo na bikolo bitonda banyongo 44. Motango o kati ya kama ya nyongo efutami mpo na biloko bitekisami na mikili ya bapaya
Likanisi ya zomi na motoba: Elongo na bikolo bya ntombwa, koluka mwango ya kopesa misala ya malamau na bilenge	45. Motango o kati ya kama ya bilenge ya mibu 15 ti mibu 24 baye bizangi misala, basi epai, mibali pe epai, mpe na sima basi na mibali elongo
Likanisi ya zomi na sambo: Elongo na bandako banene baye basalaka nkisi, kosala ete, nkisi emonana tango nyoso mpe ezala na talo ya malonga o bikolo bizangi makoki	46. Motango mwa bato bakoki kozwa tango nyoso nkisi na talo malamau
Likanisi ya zomi na mwambe: Elongo na misala miye mizali mya leta te, kosala ete matomba ma batekiniki ya sika, epusi batekiniki ya bopanzi sango pe ya alo-alo bazala na talo eke mpo na moto nyoso	47. Motango ya banzela ya alo-alo, pe ya bato bafutelaka telefoni ya maboko o kati ya bato kama 48. Motango ya ba odinatele mpo na bato kama, mpe mwa ba " internautes" po na bato kama